

NORGES HØYESTERETT

Den 22. januar 2004 avsa Høyesterett dom i

HR-2004-00127-A, (sak nr. 2003/1305), straffesak, anke,

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Inger Marie Sunde)

mot

A (advokat Arne Meltvedt)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Mitsem**: Kristiansand tingrett avsa 5. september 2002 dom med slik domsslutning:

“1. A f.pnr. 0000175...dømmes for:

1 –en – overtredelse av Straffeloven § 145 2. ledd

1 –en – overtredelse av Straffeloven § 291

1 –en – overtredelse av Straffeloven § 393

Gjerningstidspunkt: 30. juli – 2. august 2001

Straffen settes til: fengsel i 45 dager.

2. A f.pnr. 000075...dømmes til å
betale erstatning til dFun Solutions AS med kr 25.379,- med tillegg av lovens
morarente fra forfall til betaling skjer.

3. A f.pnr. 000075...dømmes til å
betale saksomkostninger til staten med kr. 3.000,-”

- (2) A anket dommen til Agder lagmannsrett. Anken gjaldt straffutmålingen. Økokrim motanket over lovanvendelsen under skyldspørsmålet for én av tiltalepostene – skadeverket, som det ble gjort gjeldende var grovt, jf. straffeloven § 292 – og over straffutmålingen.
- (3) Agder lagmannsrett avsa 30. august 2003 kjennelse og dom med slik slutning:

"1. Anken over lovanvendelsen forkastes.

2. I tingrettens domgjøres den endring at straffen settes til 60 - seksti - timer samfunnsstraff, jf. straffeloven § 28 a. Gjennomføringstiden skal være 120 – etthundreogtyve – dager og den subsidiære fengselsstraff 45 – førtifem – dager."

- (4) Om saksforholdet og As personlige forhold viser jeg til tingrettens og lagmannsrettens avgjørelsesgrunner.
- (5) Økokrim har påanket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken retter seg, som for lagmannsretten, mot lovanvendelsen under skyldspørsmålet for skadeverket og straffutmålingen. Vedrørende straffutmålingen, påstås idømt en straff av fengsel i fem måneder, hvorav 120 dager betinget, eventuelt – hvis lovanvendelsesanken ikke fører frem – 120 dager fengsel, hvorav 90 dager betinget. Forsvareren har nedlagt påstand om at anken forkastes.
- (6) *Jeg er kommet til at anken over lovanvendelsen ikke kan føre frem, men at domfelte i tillegg til samfunnsstraff også bør idømmes en bot.*
- (7) Domfelte var på gjerningstiden ansatt i Interweb AS i Kristiansand. Hans arbeidsoppgaver var programmering og ansvar for sikkerhetsrutiner. Ett av selskapets tilbud var en tjeneste som varslet abonnentene om politikontroller langs veiene. En tilsvarende tjeneste ble tilbudt av en konkurrent i Tønsberg, Strøm SMS AS. Dette selskapet leide serverplass og administrasjonstjenester av IT Huset AS i Tønsberg.
- (8) Ved flere anledning tidsrommet 30. juli – 2. august 2001 trengte domfelte seg inn i, og disponerte over, den passordbeskyttede webserveren til IT Huset, og han er for dette dømt for overtredelse av straffeloven §§ 145 annet ledd og 393. Dette skjedde via internett, og dels fra hans arbeidssted og dels fra hjemmet. Fremgangsmåten er grundig beskrevet av tingretten og lagmannsretten. Jeg nøyer meg med å peke på at han benyttet programmer og hjelpemidler som er allment tilgjengelig på internett, og som i deres anvendelse heller ikke forutsetter synderlig profesjonalitet.
- (9) Domfelte begikk skadeverk ved å slette abonnentdataene til Strøm SMSs varslingstjeneste for politikontroller. Etter at IT Huset hadde kjørt backup på slettingen og gjenopprettet tjenesten, slettet han listen over alle abonnentene til de varslingstjenestene som IT Huset formidlet. Også denne tjenesten ble gjenopprettet av IT Huset. Lovanvendelsesanken gjelder spørsmålet om skadeverket var grovt, jf. straffeloven § 292. Jeg legger til at domfelte også kopierte og lagret filer med kundeinformasjon på den eller de maskiner han disponerte, men slettet dem igjen i løpet av det tidsrommet saken gjelder.
- (10) De økonomiske konsekvensene for IT Huset – som har skiftet navn til dFun Solutions AS – fremgår av det pådømte erstatningskravet, jf. post 2 i tingrettens domsslutning. I tillegg kommer et mindre, udokumentert tap for Strøm SMS. Jeg tilføyer at abonnentene ble påført ulemper ved at tjenestene lå nede i anslagsvis tilsammen et par dager. Som fremhevet av lagmannsretten, dreide det seg ikke om en informasjonsutveksling som berører viktige private eller offentlige interesser.

- (11) Aktor har erkjent at de økonomiske skadevirkningene for IT Huset og Strøm SMS ikke er så betydelige at skadeverket av den grunn bør bedømmes som grovt. Det er imidlertid fremhevet at skadepotensialet var større, og at dette må vektlegges i en totalvurdering. I denne forbindelse er det særlig pekt på at domfelte, i tillegg til å slette data, installerte programmet "netcat" på serveren til IT Huset. Han etablerte derved en sårbarhet som var vanskelig å oppdage for IT Huset, og denne sårbarheten kunne utnyttes også av andre enn domfelte.
- (12) Jeg kan ikke se at skadepotensialet kan tillegges en slik avgjørende vekt i dette tilfellet. Etter at domfelte først hadde avdekket svakheter i programvaren, etablerte han en enklere kommunikasjonsform med IT Husets webserver ved hjelp av netcat'en. Dette kan også beskrives som å åpne en "bakdør" fra nettet. Men etter det aktor har opplyst i skranken, forstår jeg det slik at dette bare ville være til nytte for en potensiell skadevolder som på egen hånd hadde foretatt en kartlegging av svakheter i programvaren. Og under enhver omstendighet ville den som måtte ønske å volde skade, enkelt ha kunnet hente "netcat"-programmet fra internett.
- (13) Jeg kan etter dette ikke se at skadeverket kan karakteriseres som grovt. Betydningen av vernet om datasystemenes pålitelighet kommer jeg tilbake til.
- (14) Jeg går så over til straffutmålingen. Innledningsvis bemerker jeg at domfelte er straffet i 1992 for forhold av en annen art enn de som nå er aktuelle. Dommen tillegges ingen vekt ved straffutmålingen.
- (15) Vurdert i sammenheng er de straffbare forholdene etter mitt syn for alvorlige til at det kan være aktuelt med en betinget fengselsstraff. Slik jeg ser det, blir spørsmålet om det bør idømmes en ubetinget fengselsstraff eller samfunnsstraff etter straffeloven § 28 a.
- (16) Reglene om samfunnsstraff erstattet den tidligere hovedstraffen samfunnstjeneste ved lov 18. mai 2001 nr. 21, som trådte i kraft 1. mars 2002. Ved lovendringen ble det gitt uttrykk for et ønske om økt bruk av samfunnsstraffer. Siden de nye reglene må anses som de gunstigste for domfelte, får de anvendelse selv om de straffbare handlingene ble forøvet før ikrafttredelsen, jf. straffeloven § 3 annet ledd første punktum.
- (17) Lagmannsretten har understreket det alvorlige ved at domfelte – som var programmerer og sikkerhetsansvarlig i et dataselskap – gjorde bruk av sin faglige innsikt til å foreta datainnbrudd og slette viktig informasjon hos en konkurrent. Det er imidlertid samtidig pekt på at det er adskillig usikkerhet knyttet til graden av planlegging og profesjonaliteten i fremgangsmåten. Forut for innbruddet kjørte domfelte en såkalt portscanning, som lett kunne spores tilbake til ham, og som tidligere nevnt ble det i all hovedsak benyttet verktøy som er allment tilgjengelig på internett. Det er også lagt til grunn at det var noe tilfeldig at innbruddet kom til å rette seg mot IT Huset AS. Lagmannsretten fant heller ikke tilstrekkelige holdepunkter for å sette til side domfeltes forklaring om at siktemålet var å skaffe seg innsikt i hackernes angrepsmidler, fordi dette var nyttig i hans arbeid, og at beslutningen om å slette kundedataene til Strøm SMS ble truffet spontant da han kom over en tabell hvor hans eget telefonabonnement var lagret. Domfelte skal ikke ha hatt noe økonomisk motiv, og det dreide seg etter lagmannsrettens vurdering ikke om handlinger med preg av industrispionasje.

- (18) Jeg legger dette til grunn. Men jeg er samtidig enig med lagmannsretten i at domfeltes handlinger er sterkt klanderverdige. Selv om de tjenestene som ble rammet ikke kan sies å ha berørt viktigere samfunnsfunksjoner, er det grunn til å understreke den sentrale betydningen det har at man kan stole på datasystemenes konfidensialitet og pålitelighet.
- (19) Jeg er likevel kommet til at en samfunnsstraff, som idømt av lagmannsretten, kan være en passende reaksjon, men – som jeg kommer tilbake til – med tillegg av en bøtestraff. Skadeverk er i utgangspunktet innenfor det sentrale anvendelsesområdet for samfunnsstraff. Karakteren og omfanget av datainnbruddet og skadeverket taler heller ikke avgjørende mot at samfunnsstraff bør kunne idømmes i dette tilfellet.
- (20) Særlig hensett til de allmennpreventive hensyn bør domfelte imidlertid i tillegg idømmes en bot, som passende kan fastsettes til kr 10 000, subsidiært – hvis den ikke betales – fengsel i 15 dager. Ved utmålingen av samfunnsstraffen skal det tas hensyn til at også bøtestraff idømmes, jf. straffeloven § 28 a femte ledd. Men etter mitt syn på straffverdigheten av de pådømte straffbare handlinger fører dette ikke til noen endring i samfunnsstraffen.
- (21) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at A i tillegg til samfunnsstraffen idømmes en bot på 10 000 – titusen – kroner, subsidiært fengsel i 15 – femten – dager. For øvrig forkastes anken.

- (22) Dommer **Bruzelius:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (23) Dommer **Gussgard:** Likeså.
- (24) Dommer **Oftedal Broch:** Likeså.
- (25) Dommer **Dolva:** Likeså.
- (26) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at A i tillegg til samfunnsstraffen idømmes en bot på 10 000 – titusen – kroner, subsidiært fengsel i 15 – femten – dager. For øvrig forkastes anken.